

GENDER XUSUSIYATLARINI HISOBGA OLGAN HOLDA CHET TILLARINI O'RGATISHDAGI ASOSIY OMILLAR

Sharifzoda Marjona Sardorbek qizi

Urganch Davlat Pedagogika Instituti

Xorijiy til va adabiyot (Ingliz tili) ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.10082038>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-November 2023 yil
Ma'qullandi: 04- November 2023 yil
Nashr qilindi: 08-November 2023 yil

KEY WORDS

rakurs, siyosiy hayot, shaxslararo, strategiya, monolog, eksperimental.

ABSTRACT

Ushbu maqolada chet tillarini umumiy o'qitish jarayonidagi e'tiborga olinishi kerak bo'lgan o'g'il va qizlarning gender xususiyatlari haqida ma'lumotlar bayon etilgan. Shuningdek, psixologik adabiyotlarning nazariy tahlili va tadqiqot usullari chet tillarini o'qitishda hisobga olinishi kerak bo'lgan talabalarning gender xususiyatlarini aniqlashga imkonini berishi borasida fikrlar keltirib o'tilgan. Talabalarning gender xususiyatlarini o'rganish uchun maqolada haqiqiy so'rovnomma ishlab chiqilgan, shu jumladan, talabalarning qarama-qarshilik vakillari bilan ingliz tilida gaplashishni istamasligi sabablarini o'rganish jinsi va talabalarning guruhlarda ishlashga moyilligi rakuslari tahlil qilingan.

Zamonaviy bolalar va o'smirlarning xususiyatlarini hisobga olgan holda, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki hozirgi vaqtda ta'limda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishning keskin muammosi mavjud, chunki zamonaviy ta'lim sharoitida har birining individual xususiyatlarini hisobga olmasdan, keng ko'lamli talabalar uchun ishlash orqali ta'lim maqsadlariga erishish mumkin emasdek tuyulmoqda. Bundan tashqari, o'qituvchilar o'rtasida kamdan kam individual yondashuv haqida so'z yuritiladi va o'quvchilarning gender xususiyatlarini o'rganishga kam e'tibor beriladi. Ijtimoiy sabablarga ko'ra gender farqlari va madaniy xususiyatlar zamonaviy jamiyatdagi qiziqarli hodisalardan biridir. Ularning ta'siri nafaqat siyosiy hayotda, balki bu yerda ayollar o'zlarining siyosiy huquqlari uchun kurashadilar. Darhaqiqat, gender farqlari haqidagi nutq muloqot qilish uchun tildan foydalanishda ham mavjud bo'lib, o'g'il bolalar va qizlar muloqot qilish usulida farqlanadi va shuning uchun ularga boshqacha munosabatda bo'lish kerakligini ta'kidlaydi.

Qachon bu farqlarni hisobga olish kerak

Ingliz tili darslarida mashqlarni tanlashda til va jins o'rtasidagi bog'liqlik bo'yicha xorijiy tadqiqotlar ham o'g'il va qiz bolalar o'rtasidagi farqlarni aniqlashda muloqot qilish uchun tildan foydalanishda. Ulardan biri qizlar o'g'il bolalarga qaraganda muloyimroq. Bir jinsdagi tengdoshlari bilan suhbatlashganda, qizlar turli xil narsalardan foydalanadilar, ijobiy xushmuomalalik strategiyalari. Boshqa tomondan, bunday sharoitda o'g'il bolalar buni

ko'rsatmaydi. Boshqacha qilib aytganda, talabalar shunday deyishadi:

O'g'il bolalar xushmuomalalik, suhbatdoshlik va shaxslararo izlanish qoidalariga rioya qilishmaydi, ular suhbatda to'g'ridan-to'g'ri faktik muloqot qoidalariga murojaat qilib gapirishga moyil. Yana bir farq qizlar o'g'il bolalarga qaraganda passivroq. Ular nima deyayotganlariga ishonchlari komil emasligini ko'rsatishadi. Bunday iboralar nutqning idrok etilgan qat'iyiligini pasaytiradi. J. Timson til o'rgatishda e'tiborga olinishi lozim bo'lgan gender farqlarini tizimlashtirgan. Unga binoan Timson, sinfning erkaklar yarmi quyidagilar bilan tavsiflanadi:

- *ma'ruza shaklida nutq qurish;*
- *yakuniy maqsadga diqqatni jamlash;*
- *bitta vazifa;*
- *lakonizm va qisqalik.*

Shu bilan birga, qizlar va yosh ayollar quyidagilar bilan ajralib turadi:

- ❖ *munosabatlarga e'tibor berish;*
- ❖ *nutqni nutq shaklida qurish;*
- ❖ *jarayonga diqqatni jamlash;*
- ❖ *ko'p vazifalarni bajarish;*
- ❖ *nutqda kenglik.*

Aslida, bu farqlar darsni rejalashtirishda nafaqat hisobga olindi, balki talabalarning natijalari va ishini baholashda ham muhim o'rin kasb etadi. J.G. Duskazieva qizlar va o'g'il bolalar tomonidan o'quv materialining asosiy xususiyatlari borasida o'z fikrini berishicha "Qizlarda o'quv materialini o'rganishda miqdoriy yondashuvda ustunlik qiladi, ularda aniq fikrlash ustunlik qiladi, algoritm, shablon va mehnatsevarlikka moyil, ular sezgi va bashorat, hissiy asosda tahlil qilish qobiliyati bilan ajralib turadi, ular tanqidiy vaziyatlarda konsentratsiyaning past tezligi, lekin ayni paytda yuqori selektivlik ko'rsatkichlari va e'tibor oralig'i, monolog va hikoyaga qaramlik, katta qisqa muddatli xotira qobiliyatiga egaliki bilan ajralib turadi. Eksperimental tadqiqot bazasidagi ma'lumotlar gender xususiyatlarini o'rganishni o'tkazish mobaynida, chet tillarini o'rgatishda e'tiborga olinishi kerak bo'ladigan omillar quyidagilar.

Tadqiqot usullari.

Biz o'quvchilarning qarama-qarshi jins vakillari bilan ingliz tilida gaplashishni istamasligi sabablarini o'rganishni o'z ichiga olgan original so'rovnomani ishlab chiqdik. Talabalarning guruhlarda ishlashga moyilligi.

Tadqiqot natijalari.

So'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, bu daraja talabalarni chet tilini o'rganishga undash past, til o'rganish maqsadlari shakllanmagan va o'rganilayotgan tilga qiziqish darajasi past. Biz talabalarning qarama-qarshi jins vakillari bilan ingliz tilida gaplashishni istamasligini o'rgandik: Qizlarning 85% o'g'il bolalar bilan ingliz tilida gaplashishni xohlamaydi, faqat 50% o'g'il bolalar ingliz tilida gaplashishni hohlamaydi.

Qizlarning ingliz tiliga moyilligi.

Qizlar va o'g'il bolalar ingliz tili darslarida faol yoki passivlikni tanlashda farqlanadi, xulq-atvor. Qizlar ko'proq sukut saqlashni sevishlari ma'lum bo'ldi. Aksariyat o'g'il bolalar faol bo'lishni afzal ko'radilar faol, qolganlari istalgan ish tartibini tanlashi mumkin. Ushbu natijalar qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. O'rtacha ingliz tili darsida o'quvchilarga ko'proq og'zaki

faollik va mas'uliyat beriladi. Qizlar, masalan, o'g'il bolalar bilan gaplashishni xohlamaydilar, chunki ularni takabbur deb bilishadi. Aksincha, o'g'il bolalar qizlar bilan ingliz tilida gapirishni xohlamaydilar, chunki qizlar oson xafa bo'lishadi. Boshqa sabablar, asosan, qizlar va o'g'il bolalar uchun, ularning ingliz tilini bilish qobiliyatiga ishonchi yo'qligi bilan bog'liq va shuning uchun ular qarama-qarshi jins oldida xato qilish sharmandalikdir deb hisoblashadi. Bunday naqshlar cheklovlarga, siqilishga va so'z erkinligini kamaytirishga olib keladi.

Olimlarning fikricha, ayollar suhbatni yaqinlikni rivojlantirish va saqlab qolishining bir usuli deb bilishadi, erkaklar uchun esa suhbat - bu maqsadga erishish uchun muzokaralar va kuchni saqlab qolish kalitidir. Natijada, o'zaro ta'sirlar ierarxik bo'lmagan tarzda amalga oshiriladi, erkaklar esa dunyoga ierarxik tarzda qarashadi, shuning uchun har qanday o'zaro ta'sir davomida bir kishi yuqori lavozimni egallaydi, va boshqasi esa pastroq. Boshqacha qilib aytganda, ayollar birdamlikni targ'ib qiluvchi yo'llar bilan o'zaro ta'sir ko'rsatadilar. Darslar va talabalar ishini baholashda biz gender farqlarini hisobga oldik.

Masalan, "Ish" mavzusidagi lug'atni mashq qilish uchun talabalar "Vaziyat bilan ishlash (Case Study)" topshirig'ini mashq qildilar. Bu vazifa guruhlarda ishlashni o'z ichiga oladi. Bir xil jins bilan (bu qizlar uchun dialogni osonlashtiradi deyolmaymiz, aksincha ularni noqulay vaziyatga soladi) va muhokamalar aralash jamoa (bu o'g'il bolalarga yetakchilik fazilatlarini ko'rsatish va o'zlarini amalga oshirish imkoniyatini beradi).

Bu vazifa guruhlarda ishlashni o'z ichiga oladi, bir xil jins bilan (bu qizlar uchun dialogni osonlashtiradi va ularni noqulay vaziyatga soladi) muhokamalar aralash jamoa (bu o'g'il bolalarga yetakchilik fazilatlarini ko'rsatish va o'zlarini amalga oshirish imkoniyatini beradi). Genderni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish yondashuvni o'qituvchilarning ushbu yondashuvning maqsadlari va o'ziga xos xususiyatlarini aniq tushunishlari, aqliy rivojlanish asoslarini o'rganishlari bilan boshlash kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Basmanova E.S. O'quv jarayonini tashkil etishda bolalarning gender xususiyatlari / E.S. Basmanova // Yosh olim. – 2014. – No 17 (76). – 565–567-betlar [Elektron resurs]. – Kirish rejimi: <https://moluch.ru/arxiv/76/13094/> (kirish sanasi: 19.10.2020).
2. Duskazieva J.G. Gender psixologiyasi: darslik / Zh.G. Duskazieva. – Krasnoyarsk, 2010. – 108 b.
3. Ugli, S. S. U. T. (2020). THE USE OF AN INTEGRATIVE APPROACH IN THE FORMATION OF BASIC COMPETENCIES IN STUDENTS AS A SOCIO-DIDACTIC NECESSITY. JCR, 7(12), 3115-3120.
4. SHARIFZODA, S. (2023). Strategies for preparing future teachers for pedagogical activity on the basis of a gender approach. International bulletin of engineering and technology, 3(4), 173-176.
5. Sharifzoda, S. O., Xudoyberganov, D. Y. O. G. L., & Safayeva, D. H. Q. (2022). UMUMIY O'RTA TA'LIM O'QUVCHILARIDA TAYANCH KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATIV YONDASHUVDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(6), 199-205.
6. Sardorbek, O., Sharifzoda, L., & Karimov, H. Q. (2022). GENDER YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHI-QIZLARDA IJTIMOIMADANIY KOMPITENTLIKNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI. Academic research in educational sciences, 3(7), 371-375.
7. Sharifzoda, S. U. (2021). Pedagogical aspects of the process of formation of basic

competencies using integrated learning materials. ISJ Theoretical & Applied Science, 06 (98), 760-763.

8. SARDORBЕК SHARIFZODA FACTORS FOR PREPARING STUDENTS FOR PEDAGOGICAL ACTIVITIES AIMED AT SOCIALIZATION ON THE BASIS OF A GENDER APPROACH International Conference on Management, Economics & Social Science 2023/5/1;

9. SARDORBЕК SHARIFZODA PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE ORGANIZATION OF GENDER BASED TRAINING Innovative research in modern education, 2023/5/1;

10. Sharifzoda, M. (2022). USING THE DIDACTIC VIEWS OF ABU ALI IBN SINO IN THE FORMATION OF BASIC COMPETENCES IN STUDENTS. Solution of social problems in management and economy, 1(7), 130-136.

11. Sardorbek, O., Sharifzoda, L., Xudoyberganov, D. Y. O. G. L., & Safayeva, D. H. Q. (2022). UMUMIY O 'RTA TA'LIM O 'QUVCHILARIDA TAYANCH KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATIV YONDASHUV DAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK SHARTSHAROITLARI. Academic research in educational sciences, 3(7), 134-139.

12. Угли, Ш. С. У. Т. (2020). Интегративный подход в формировании базовых компетенций учащихся в образовательном процессе. International scientific review, (LXXIII), 77-79.

13. UZBEKISTAN, U. (2019). POSSIBILITIES OF USING AN INTEGRATIVE APPROACH IN THE FORMATION OF KEY COMPETENCES OF PUPILS. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(10).

14. Sardorbek O'razboy tabib o'g'li Sharifzoda GENDER YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHI-QIZLARDA IJTIMOYIY-MADANIY KOMPITENTLIKNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI.

INNOVATIVE
ACADEMY